

Dirvožemis bei ekosisteminės paslaugos klimato kaitos ir agro- maisto vertės kontekste

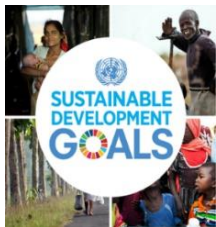
LAMMC

LIETUVOS
AGRARINIŲ IR MIŠKŲ
MOKSLŲ CENTRAS

Žydrė Kadžiulienė

zydre.kadziuliene@lammc.lt

Sveikesnės ir tvaresnės ES maisto sistemos kūrimas – Europos žaliajo kurso pagrindas

ES Komisija siekia:

- ne mažiau kaip 50 proc. sumažinti maistinių medžiagų nuostolius;
- užtikrinant, jog dirvožemio derlingumas neprastėtų;

- iki 2030 m. sumažinti naudojamų trąšų kiekį bent 20 proc.
- iki 2030 m. 50 proc. sumažinti naudojamų pavojingųjų pesticidų kiekį.

APLINKA

RACIONALUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

AGROEKOSISTEMOS

Plėtoti ekologiinį ūkininkavimą

Saugoti aplinką ir biologinę įvairovę

Spręsti klimato kaitos klausimus

KLIMATO KAITA IR ŽEMĖS ŪKIS

NEIGIAMOS ŽEMĖS
ŪKIO ĮTAKOS KLIMATO
KAITAI MAŽINIMAS

ŠESD emisijų mažinimas
Vandens užterštumo mažinimas
Dirvožemio sveikatos saugojimas

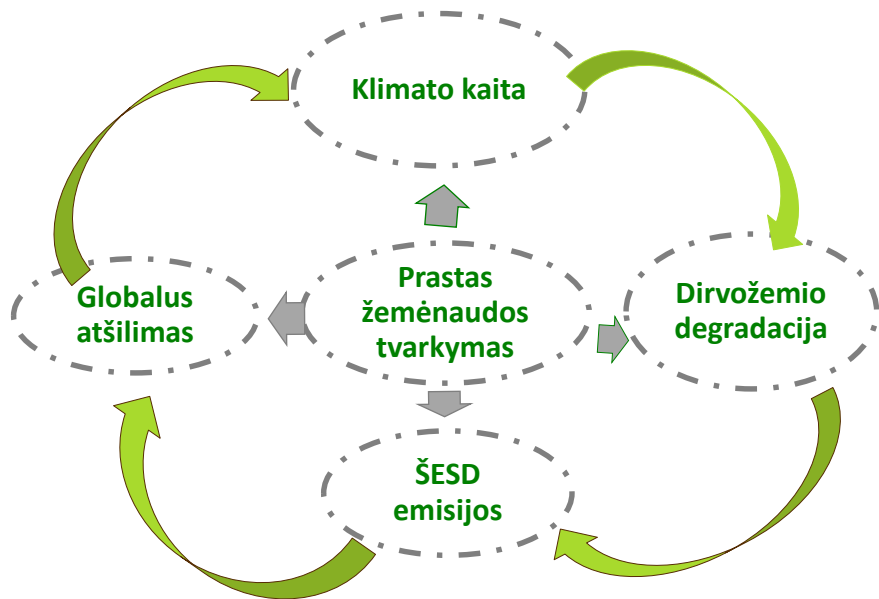
AUGALININKYSTĖ IR
IŠMANUSIS ŽEMĖS ŪKIS

Ekologinis ūkis
Tausojantis ūkis
Įprastinis ūkis

Augininkystės ūkis
Gyvulininkystės ūkis
Mišrus ūkis

PRISITAIKYMAS PRIE IŠ
KLIMATO KAITOS
KYLANČIŲ RIZIKŲ

Efektyvinti vandens išteklių naudojimą
Stabdyti dirvožemio degradaciją
Sumanių technologijų plėtra žemės ūkyje

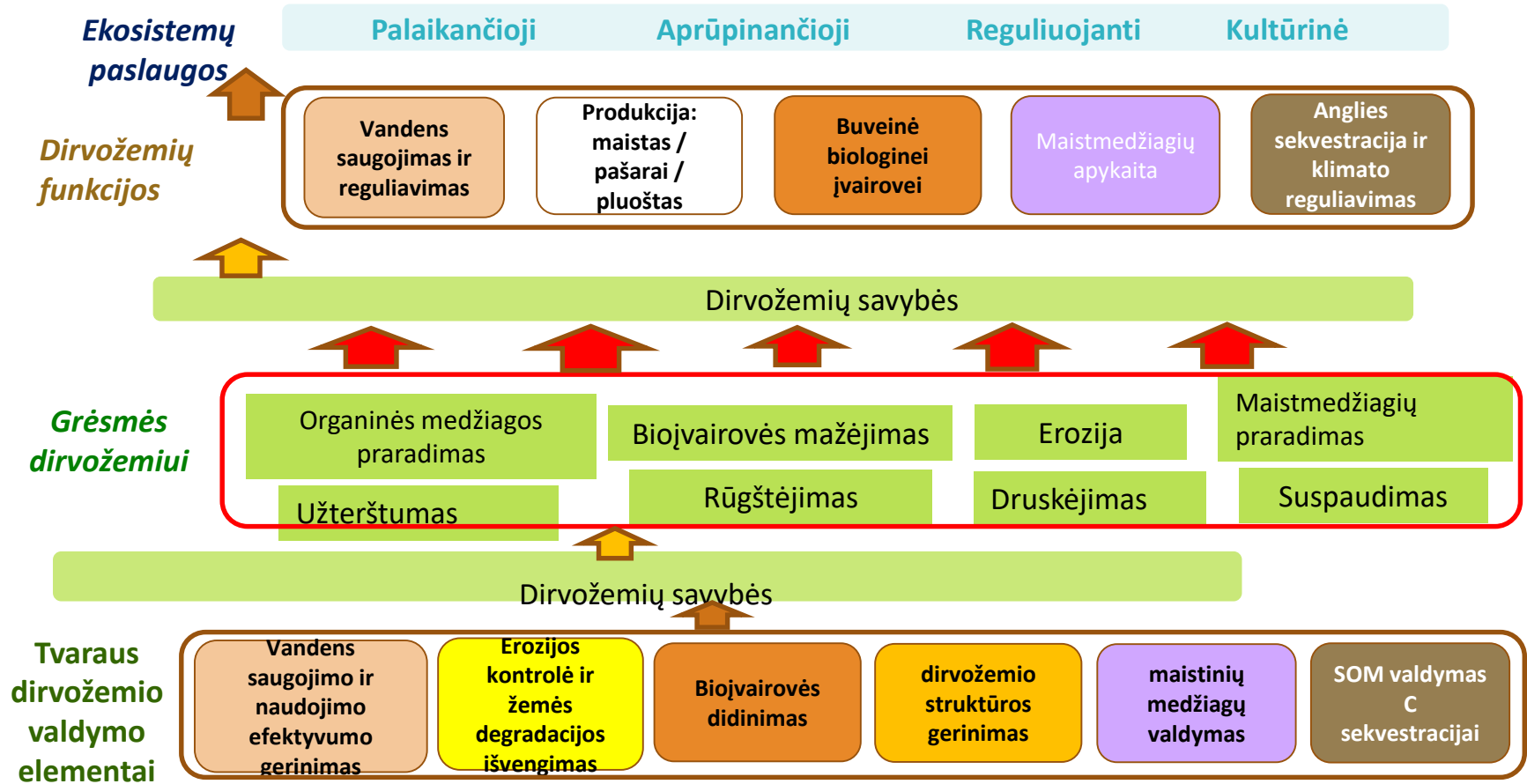
Dirvožemio valdymas yra tvarus,

jei dirvožemio teikiamos palaikymo, aprūpinimo, reguliavimo ir kultūros ekopaslaugos yra išlaikomos ar gerinamos, reikšmingai nepakenkiama dirvožemio funkcijoms, kurios ir išpildo šias paslaugas, ir biologinei įvairovei (FAO, 2015, 2017)

Dirvožemio indėlis

- agroekosistemų prisitaikymui **prie klimato pokyčių:** pagerintas gebėjimas saugoti vandenį geresnis atsparumas vandens ir vėjo erozijai
- **klimato kaitos švelninimas:** anglies sekvestracijos dirvožemyje didinimas N₂O ir CH₄ išmetimų mažinimas

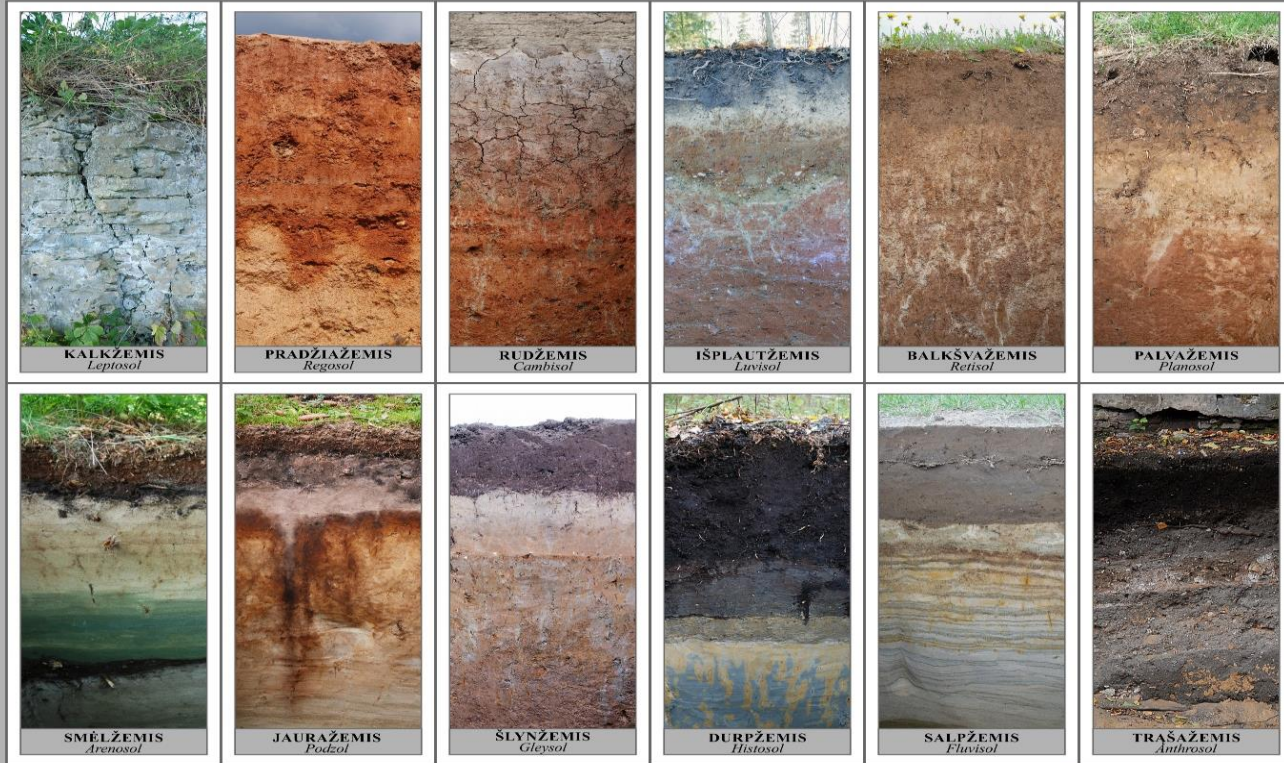
Schematiniai ryšiai tarp klimato kaitos ir dirvožemio tvarkymo

NEMATYTA LIETUVA PO KOJOM

UNEXPECTED LITHUANIA - UNDERGROUND

12 pagrindinių Lietuvos dirvožemių grupių / 12 major groups of soils in Lithuania

Daugiausia Lietuvoje yra išplautžemių (21,0 %),

balkšvažemių (20,4 %, daugiausia Vakarų ir Rytų Lietuvoje),

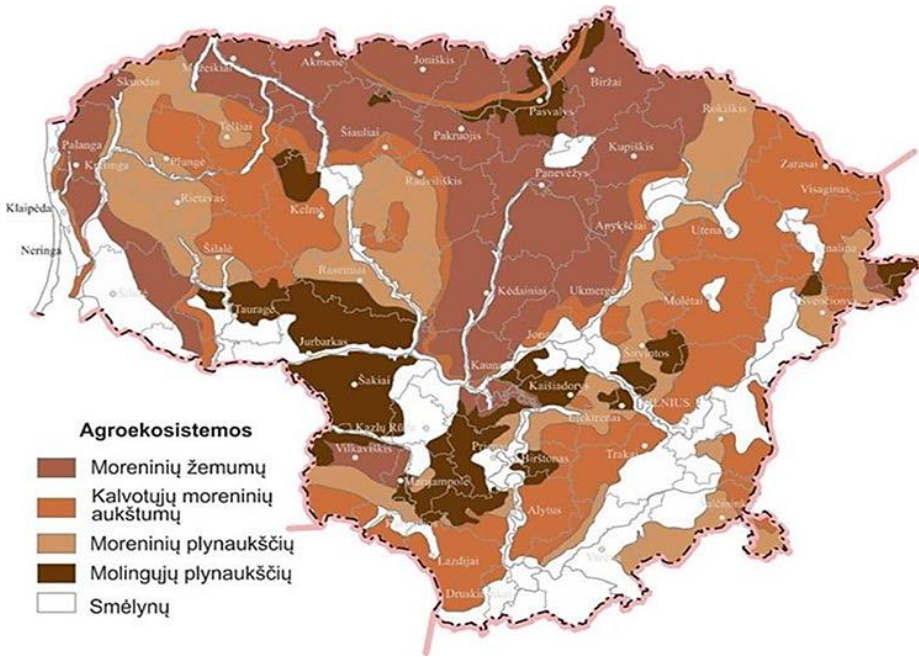
rudžemių (16,8 %),

smėlžemių (11,9 %) (Staugaitis, Vaišvila, 2019)

PHOTO: Jonas Volungevičius
©Jonas Volungevičius, Rimantas Vaisvilavičius, 2018
Lietuvos dirvožemintinkų draugija prie LMA ŽŪMMS, 2018

International
Decade of Soils
2018-2024

Restored
LITHUANIA

Agroekosistemų geomorfologinis suskirstymas.

- **Vidurio Lietuvoje** pagrindinė problema yra dirvožemio suslėgimas bei nepakankamas užmirkimo reguliavimas.
- **Pietų Lietuvos banguotose molingose žemumose** – greta dirvožemio suslėgimo bei užmirkimo aktualiomis išlieka dirvožemio erozijos problemos.
- **Šiaurės Lietuvos molingose žemumose** ypač aktualus didelis natūralus dirvožemio tankis, didinantis dirvožemių užmirkimą. Akcentuotinas dirvožemio organinės medžiagos netekimas, sąlygojantis prastėjančią dirvožemio struktūrą, kuri reikšmingai įtakoja šių dirvožemių įdirbimo problematiškumą.
- **Moreninių kalvotųjų aukštumų** agroekosistemoms būdingas dirvožemių rūgštėjimas, dirvožemio organinės medžiagos netekimas, dirvožemio erozija bei dirvožemio biologinės įvairovės prastėjimas.

V. Feiza ir kt., 2019. Tvarus skirtingos genezės dirvožemių naudojimas. Rekomendacijos.

https://www.lammc.lt/data/public/uploads/2019/06/lammc_rekom_mak_2019_intern.pdf

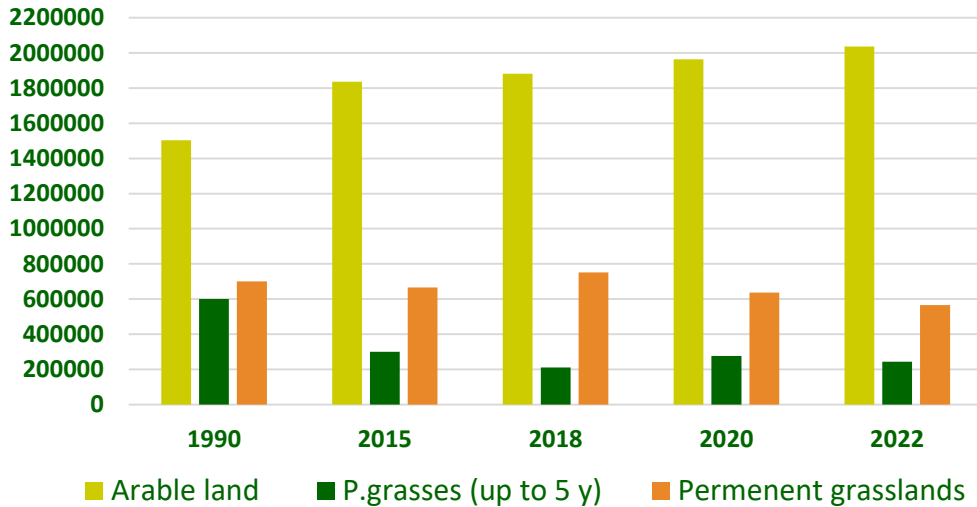
Rūgščių dirvožemių Vilniaus apskrities teritorijoje yra (33,6 %). Iš jų labai rūgščių – 21,8 %, vidutinio rūgštumo – 11,9 %, mažo rūgštumo dirvožemių liko tiek pat (16,4 %).

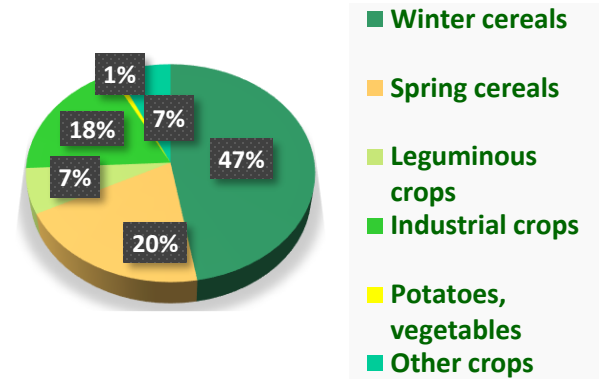
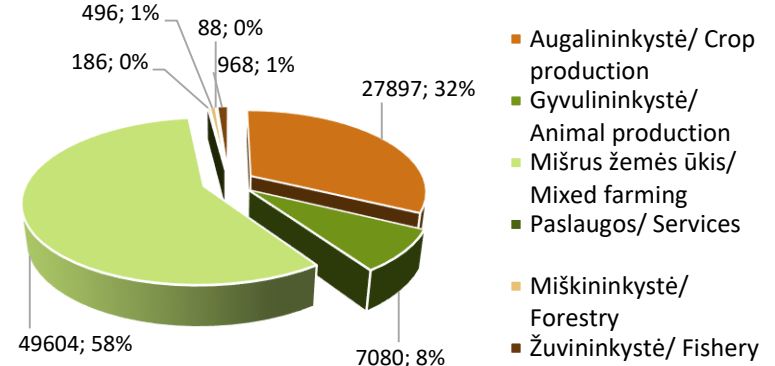
Kai kuri statistika apie žemės ūkio naudmenų naudojimą Lietuvoje

Žolynai

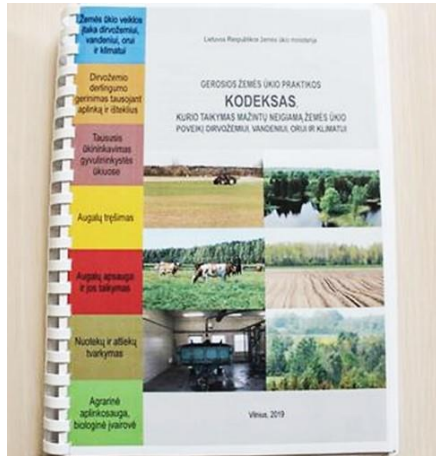
	1990	2015	2022
Galvijai :	2500 000	729000	629000
pieniniai	890 000	331000	225200

Ūkių pasiskirstymas pagal ekonominę veiklą

Augalų grupių pasiskirstymas pasėlių struktūroje 2022

Gerosios žemės ūkio praktikos kodeksas, 2019

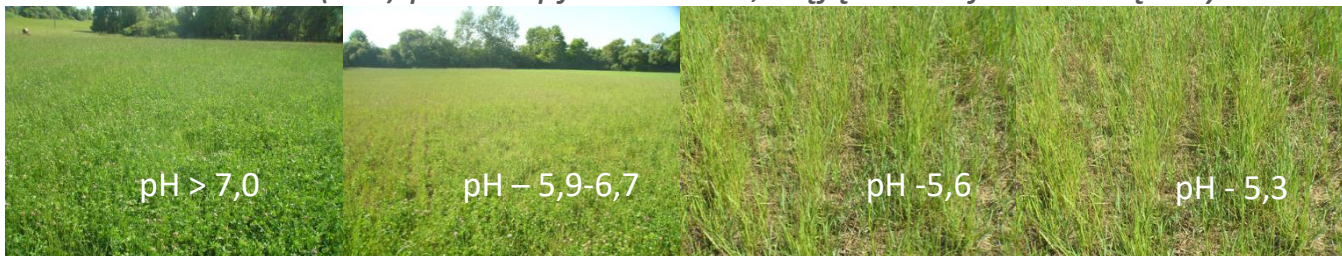

Pagrindinės rekomendacijos visoms ūkininkavimo sritims:

- žemės ūkio veiklos įtaka dirvožemiui, vandeniui, orui ir klimatui;
- dirvožemio derlingumo gerinimas tausojant aplinką ir išteklius;
- tausasis ūkininkavimas gyvulininkystės ūkiuose;
- augalų tręšimas;
- augalų apsauga ir jos taikymas;
- nuotekų ir atliekų tvarkymas, atsinaujinantys energijos šaltiniai;
- agrarinė aplinkosauga, biologinė įvairovė.

Kodėl svarbu žinoti **dirvožemio** ir žolių savybes?

Žolės derlius (SM) pirmos pjūties metu, I-ųjų naudojimo metų žolynas

4,7t/ha

2,1 t/ha

1,44 t/ha

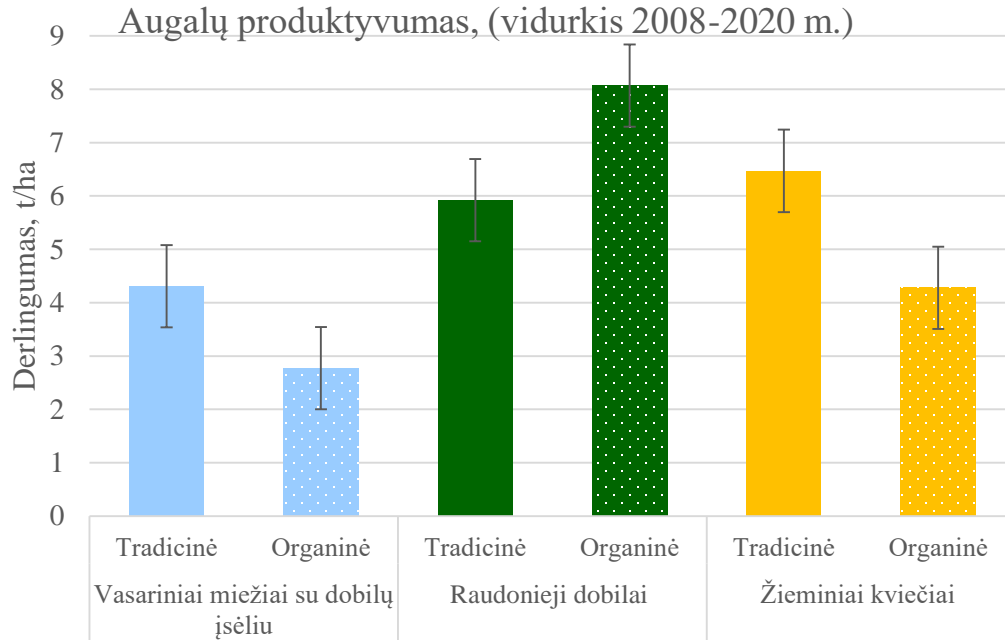

0,4 t/ha

Gamybinis tyrimas, V.Živatkauskienės ūkis, V.Kemešytės ir V.Stukonio tyrimų duomenys

Sėjomainos produktyvumo potencialas ir stabilumas skirtingo intensyvumo sistemose besikeičiančio klimato sąlygomis

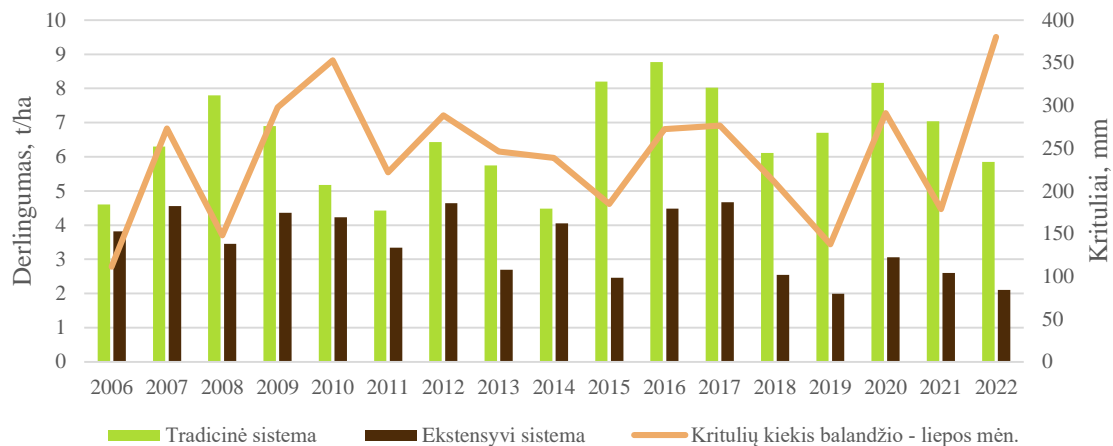
(V.Povilaitis, R.Žydelis, LAMMC, Dotnuva)

$N_{\min}$, $P_{\text{bendr.}}$ ir K^+ iššiplovimas su drenažiniu vandeniu skirtingo intensyvumo sistemose (vidurkis kg ha^{-1})

Drėgmės atžvilgiu	Tradicinė sistema			Organinė sistema		
	$N_{\min}$	P	K^+	$N_{\min}$	P	K^+
Normalūs metai	53,4	0,286	1,64	40,1	0,205	1,48
Sausi metai	13,4	0,071	0,68	14,4	0,108	0,52

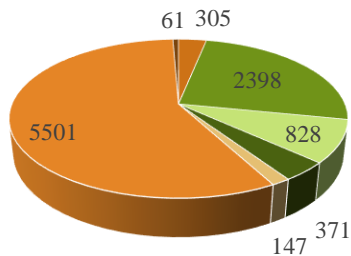
Žieminių kviečių derlingumas, 2006 - 2022 m.

Žieminių kviečių potencialas ir stabilumas skirtingo intensyvumo sėjomainose besikeičiančio klimato sąlygomis

(V.Povilaitis, R.Žydelis, LAMMC)

Neręštas žolynas iš 6 rūšių žolių

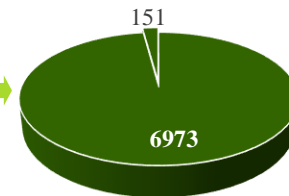
- Perennial ryegrass
- X festulolium
- Meadow fescue
- Timothy
- White clover
- Lucerne
- Forbs

Tręštas daugiamečių svidrių žolynas,

150 N kg ha⁻¹

Metinis sausųjų medžiagų derlius, kg ha⁻¹

9611 ↑ 7123

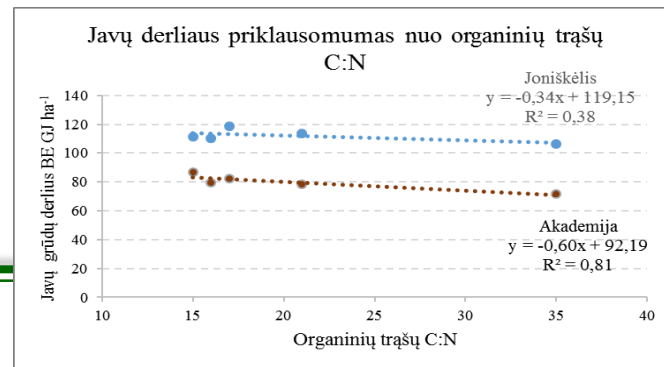
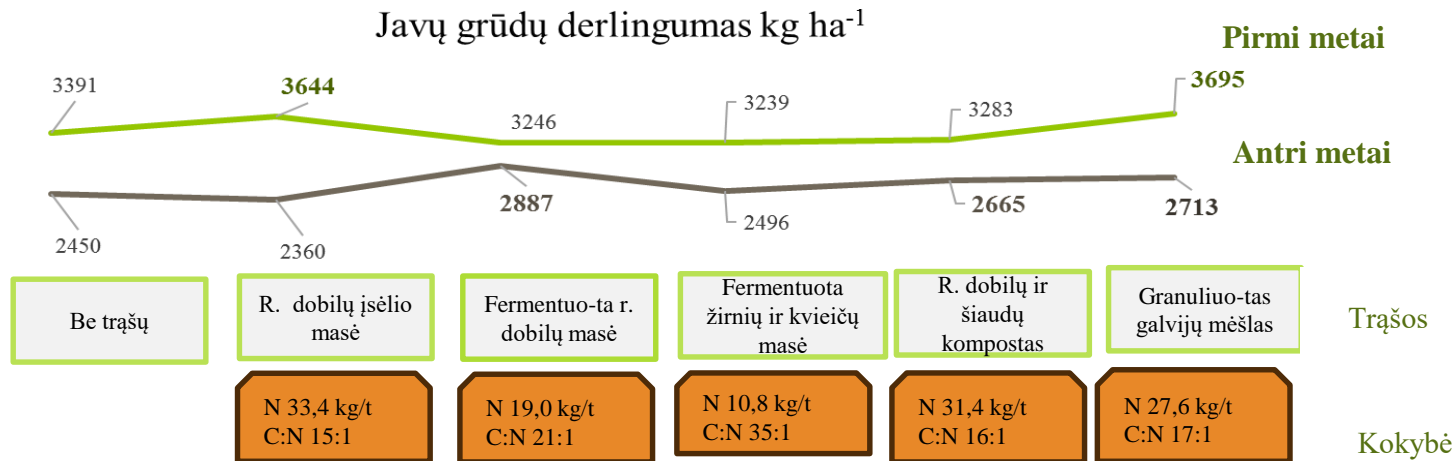
- Perennial ryegrass
- Forbs

Metinis antrų naudojimo metų žolynų derlius, 2020 m.

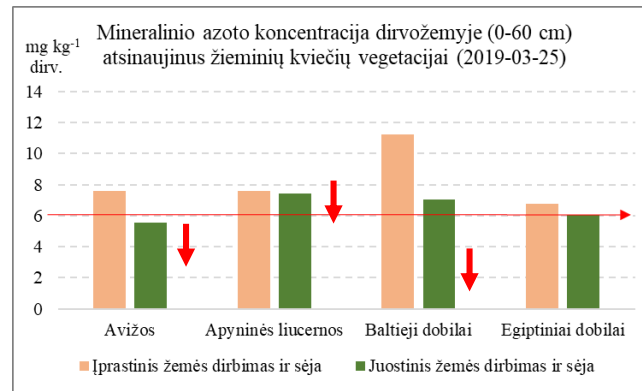
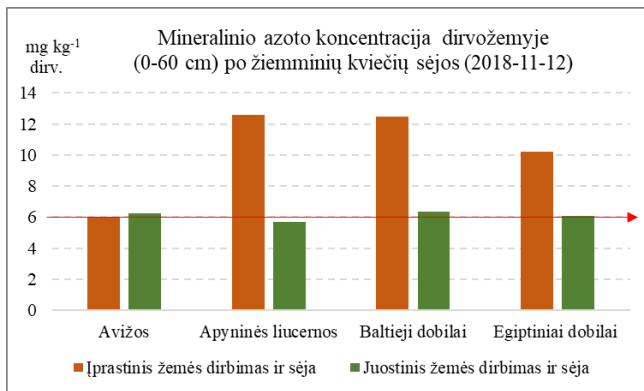
Pupinių augalų tręšiamosios biomasės įvertinimas ir jos efektyvumas dirvožemiui bei ekologiinei agrosistemai, 2019 – 2022 m.

A.Arlauskienė, Kadžiulienė Ž., M.Toleikienė, L.Šarūnaitė, S.Supronienė ir kt.

Augalų mitybos optimizavimas dvinariais pasėliais ekologinėje agrosistemoje, 2018 – 2021 m.

V.Gecaitė, A.Arlauskienė

Juostinis žemės dirbimas ir sėja

Įprastinis žemės dirbimas ir sėja

Juostinis žemės dirbimas ir sėja

Dirvožemis

Daugiafunkciniai
augalai

Augalininkystės sektorius vienas
svarbiausių klimato kaitos
procesų, saugant aplinką,
kraštovaizdį ir bioįvairovę bei
vystant konkurencingą žemės ūkį,
plėtojant žaliąją ekonomiką ....

Agroekosistemos

- Tinkamų augalų sėjomainų taikymas
- Tinkamos augalų mitybos tvarkymo priemonės
- Anglies sekvestracija
- Mažinimas išmetamo N₂O kiekio dabartinėmis ir būsimomis klimato sąlygomis
- Augalų ir mikroorganizmų sąveikos poveikio C ir N ciklams supratimas
- Naujos augalų rūšys
- Įprastinių augalų naujos veislės, atsparesnės klimato pokyčiams
- Naujos auginimo sistemos, nauji augalų auginimo kalendoriai ...

Kartu ieškokime sprendimų !

Dėkoju už dėmesį !